

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

UŽIVAJMO

ZELENJAVO IN SADJE
5-KRAT NA DAN

GIBANJE VSAJ 1/2 URE
DNEVNO

Resolucija o nacionalnem programu prehranske politike 2005 - 2010

Srečanje partnerjev pomurske regije,

Moravske Toplice, 23. junij 2005

Rok Poličnik

Zgodovina priprave prehranske politike

- Slovenija ima **prvič v zgodovini** lastno prehransko politiko;
- Plod trdega dela številnih domačih in tujih strokovnjakov s področja javnega zdravja, kmetijstva, šolstva, okolja;
- Od leta 2000 dalje so potekala trda medresorska usklajevanja med ministrstvi, strokovnimi službami ter drugimi pomembnejšimi partnerji;
- V letu 2002 je potekal tudi projekt Ocene vplivov kmetijske in prehranske politike na zdravje prebivalcev Slovenije;

Razlogi za lastno prehranska politika I.

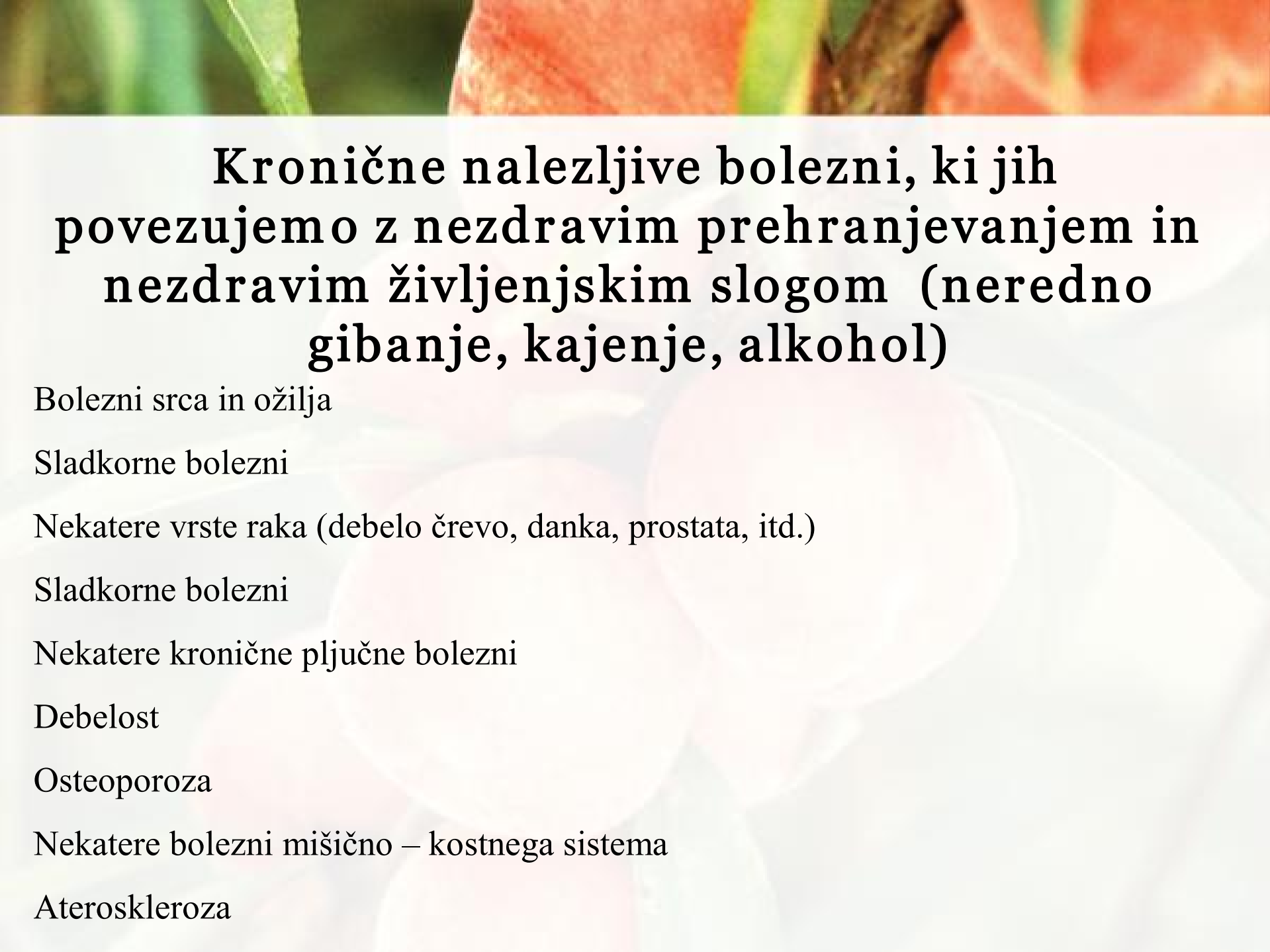
Zaradi različnih in specifičnih razlogov:

- političnih, kulturnih, socialnih in ekonomskih razmer,
- možnosti kmetijstva,
- zdravstvenega stanja prebivalstva, posledic povezanih z nezdravo prehrano in boleznimi, ki jih moramo preprečevati,
- ogroženih skupin prebivalstva.

Razlogi za lastno prehranska politika II.

- Slovenci imamo nezdrave prehranjevalne navade (slabše v Pomurju, boljše na Primorskem), razlike v preh. navadah so opazne tudi med različnimi starostnimi in socialnimi skupinami, spolom, itd.;
- $\frac{3}{4}$ državljanov Slovenije oboleva in umira prej in pogosteje zaradi kroničnih nenalezljivih bolezni kot v državah EU;
- Imamo visok nivo dejavnikov tveganja za kronične bolezni (debelost, zvišan krvni tlak, holesterol in sladkor v krvi)
- Imamo velike razlike v zdravju (npr. Primorje in Pomurje);
- Neuravnoteženost med pridelavo in porabo živil (premalo zelenjave)

Kronične nalezljive bolezni, ki jih povezujemo z nezdravim prehranjevanjem in nezdravim življenjskim slogom (neredno gibanje, kajenje, alkohol)

Bolezni srca in ožilja

Sladkorne bolezni

Nekatere vrste raka (debelo črevo, danko, prostata, itd.)

Sladkorne bolezni

Nekatere kronične pljučne bolezni

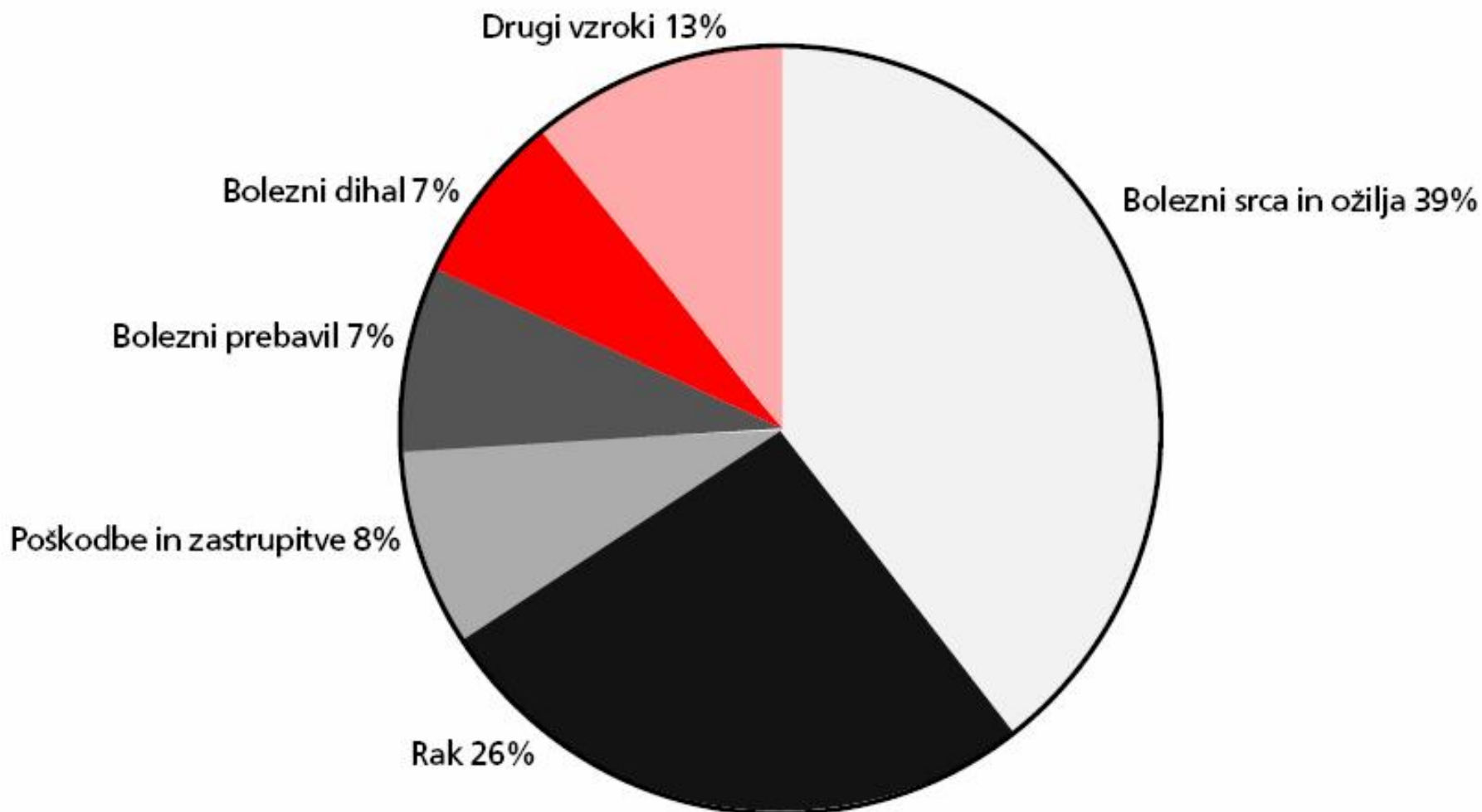
Debelost

Osteoporoza

Nekatere bolezni mišično – kostnega sistema

Ateroskleroza

Kronične nenalezljive bolezni v Republiki Sloveniji

Prehranjevalne navade odraslih Slovencev

Prehranjevalne navade, povezane z zdravjem:

- ❖ ne zajtrkujejo, uživajo premalo obrokov
- ❖ preveč kalorična prehrana
- ❖ premalo zelenjave in sadja (350 g/dan/preb)
- ❖ prevelike količine skupnih in živalskih maščob
- ❖ preveč rdečega mesa
- ❖ premalo mleka in mlečnih izdelkov, 70% populacije uživa polno mastno mleko in mlečne izdelke
- ❖ hitra hrana
- ❖ aromatizirane brezalkoholne pijače,
- ❖ preveč soli.

Bolj nezdravo se prehranjujejo:

- ❖ moški spol
- ❖ socialno šibki, nižji družbeni sloji
- ❖ nižje izobraženi
- ❖ kmetje, vaško prebivalstvo
- ❖ težki fizični delavci v industriji
- ❖ mlajši (25 - 35 let)
- ❖ nezaposleni.

Identificirani prehranski in sistemski problemi

Otrok in mladostnikov

- Ni sodobnih prehranskih standardov in normativov
- Pomanjkljivosti pri zagotavljanju strokovnega kadra in pomanjkljiva izobraženost kadra s področja zdrave prehrane
- Neustrezna organiziranost prehrane srednješolcev, študentov

Odraslih

- previsok vnos skupnih in nasičenih maščob;
- previsok povprečni energijski vnos;
- previsok vnos kuhinjske soli (natrija);
- prenizek vnos prehranske vlaknine;
- prenizek vnos kalcija;
- prenizek vnos vitamina C;
- prenizek vnos folne kisline.

**Resolucija o nacionalnem programu
prehranske politike 2005 – 2010
(Uradni list RS, št. 39/2005)**

Sprejeta na Vladi RS dne 7.10.2005

Sprejeta v Državnem zboru RS 22. 3. 2005

Kaj je prehranske politike?

Prehranska politika je usklajeno načrtovanje in izvajanje ukrepov in aktivnosti, ob sodelovanju različnih javnosti ter organizacij civilne družbe, ki spodbujajo in krepijo kakovostno in zdravo prehranjevanje prebivalcev RS in s tem varujejo in krepijo njihovo zdravje ter kakovost življenja.

Prehransko
politiko RS
sestavljajo
trije stebri

Steber 1

- Zagotavlja varnost hrane od njive do krožnika;

Steber 2

- Je usmerjena v zdravo prehranjevanje vseh skupin prebivalcev Slovenije (s poudarkom na ogroženih);

Steber 3

- Predvideva in vzpodbuja preskrbo trga s hrano, ki je pridelano lokalno na trajnostni način.

Glavni cilj, ki ga želimo doseči s prehransko politiko

Implementacija zastavljenih strategij in aktivnosti Resolucije z namenom doseganja **izboljšanja prehranjevalnih navad in kazalcev zdravega prehranjevanja** vseh starostnih skupin s posebnim poudarkom na ogroženih skupinah populacije.

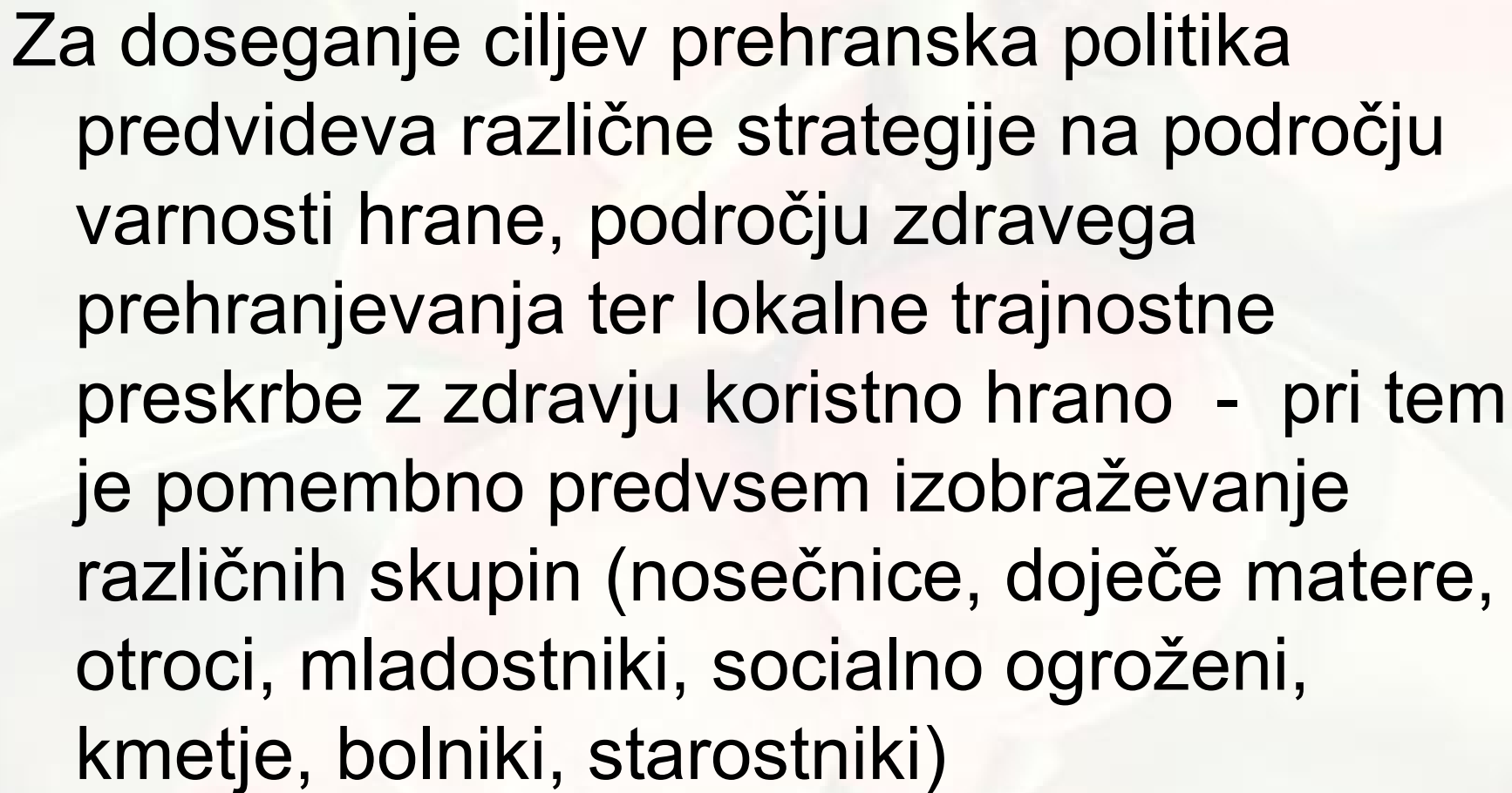
Srednjeročni cilji prehranske politike do leta 2010:

- Povečati uživanje zelenjave za najmanj 30% .
- Povečati uživanje sadja za najmanj 15% .
- Zmanjšati povprečni delež zaužitih skupnih maščob za 20% .
- Zmanjšati povprečni delež zaužitih nasičenih maščob za 30% .
- Povečati uživanje prehranske vlaknine za 20% .
- Povečati uživanje kalcija, s ciljem zmanjšati za 25% delež populacije, ki ima premajhen vnos kalcija (pod prehranskimi priporočili)
- Povečati vnos vitamina C za 15% .

Načrtovanje in implementacija strategij prehranske politike v praksi

- Povezano z različnimi politikami (zdravstveno, kmetijsko, davčno, socialno, regionalno in kohezijsko, vzgojno-izobraževalno, cenovno, gospodarsko, prometno, raziskovalno, okoljevarstveno, gospodarsko, itd.);
- V postopku imenovanja je **medresorski koordinacijski programski odbor za učinkovito implementacijo preh. politike** (načrtovanje aktivnosti preko akcijskih načrtov ter zagotavljanje proračunskih finančnih sredstev za posamezna proračunska obdobja katere bo potrjevala Vlada RS);
- Resolucija predvideva tudi aktivno **vključevanje NVO**
- **Koordinacijo implementacije prehranske politike bo izvajalo Ministrstvo za zdravje**

Za doseganje ciljev prehranska politika predvideva različne strategije na področju varnosti hrane, področju zdravega prehranjevanja ter lokalne trajnostne preskrbe z zdravju koristno hrano - pri tem je pomembno predvsem izobraževanje različnih skupin (nosečnice, doječe matere, otroci, mladostniki, socialno ogroženi, kmetje, bolniki, starostniki)

Kaj bo Slovenija pridobila s prehransko politiko?

1. Oblikovanja in implementacije prehranskih standardov, normativov in smernic zdravega prehranjevanja za različne ciljne skupine.
2. Izboljšanja ponudbe zdrave prehrane v javnih zavodih in gostinsko turističnih obratih.
3. Z dopolnitvijo izobraževalnih programov z vidika zdrave prehrane in zdravega življenjskega sloga za vse stopnje izobraževanja.
4. Z intenziviranjem ozaveščanja in promocije varne in zdrave prehrane v vseh okoljih za splošno populacijo in še posebej za tiste skupine, ki so bolj ogrožene.
5. S spodbujanjem ponudbe zdravju koristne hrane v živilsko pridelovalni industriji ter na trgu in preko prizadevanja za vzpostavitev in okrepitev lokalne trajnostne preskrbe s hrano.
6. Dokument daje poseben poudarek socialno in ekonomsko ogroženim skupinam, prebivalcem ruralnega okolja, zdravstveno ogroženim ter bolnikom in oskrbovancem v bolnišnicah in domovih za starejše.

REPUBLIKA SLOVENIA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Lokalna trajnostna preskrba s hrano pridelano lokalno na trajnostni način

Srečanje partnerjev pomurske regije,

Moravske Toplice, 23. junij 2005

Dr. Cirila Hlastan Ribič

Temeljni cilji prehranske politike

Zagotavljanje zadostne preskrbljenosti s kakovostno in zdravju koristno hrano na trajnostni način.

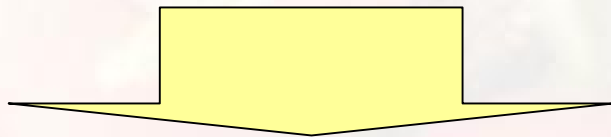

Opredelitev lokalne trajnostne preskrbe s hrano/živili

Lokalna trajnostna preskrba s hrano predstavlja lokalno pridelavo, predelavo in distribucijo trajnostno proizvedene hrane, ki je fizično in cenovno dostopna lokalnemu prebivalstvu in porabljena na lokalnih trgih (od njive do krožnika v lokalnem okolju).

Strateški cilji stebra lokalne trajnostne preskrbe z zdravju ,koristnejšimi živili/hrano v Sloveniji

- “Okrepiti lokalno trajnostno preskrbo z živili/hrano v Sloveniji”
- Povečati porabo kakovostnih, lokalno pridelanih in zdravju koristnejših živil/hrane;
- Okrepiti skrb za okolje in pitno vodo;
- Spodbuditi razvoj lokalnih ekonomij in podeželja;
- Okrepiti možnosti samooskrbe v razmerah nestabilnosti na globalnih trgih z živili/hrano, itd.

Praksa na področju LTP v tujini

- Sistemi LTP že uspešno izvajajo v Angliji, Nemčiji, Franciji, Avstriji, Italiji in Danski.
- V Angliji opažajo z implementacijo tovrstnih projektov izboljšanje prehranjevalnih navad prebivalstva.

Ključne priložnosti

- Večji deleži kakovostnih, zdravju koristnih in lokalno specifičnih živil/hrane v prehrani prebivalstva;
- Vzpostavitev novih tržnih priložnosti za lokalnega pridelovalca;
- Pozitivni prispevek k varovanju in ohranjanju okolja in kakovosti tal, zmanjšanju škodljivih učinkov pesticidov na okolje, prispevek k ohranjanju biološke pestrosti ekosistemov in trajnostni rabi energentov, zaščita podtalnice, prispevek k povečanju socialnega in človeškega kapitala na podeželju ter krepitvi in razvoju lokalnih gospodarstev.
- Vključevanje pridelovalcev kot pomembnih partnerjev - **PONUDBA**
- Pestrost ponudbe živil/hrane na trgu
- Priprava standardov zdrave prehrane v javnih zavodih
- Možnosti konstantne oskrbe npr. javnih zavodov (bolnišnice, DSO, vrtci in šole, itd.) - **POVPRAŠEVANJE**

Aktivnosti na področju stebra LTP v okviru akcijskega načrta ReNPPP

Vlada RS je na 86. redni seji dne 29.7. 2004 s sklepom zavezala MKGP, MZ ter MŠZŠ, da pripravijo pilotni projekt, ki bo opredelil dejavnike in možnosti pospeševanja lokalnih trajnostnih oskrbnih verig, še posebej na področju preskrbe z zelenjavo in sadjem, z izdelavo predloga modela organizacije lokalnih trajnostnih verig za javne ustanove

Izvedba medresorskega pilotnega projekta v okviru projekta Vlaganje v zdravje in razvoj v Pomurju – Projekt MURA

Prenos modela dobre prakse in implementacija na ostala področja Slovenije

(v prihodnjih letih)

Faze lokalne preskrbe z živili

- identifikacija potreb (javni zavodi, zdravilišča, gostinski in turistični obrati)
- identifikacija kapacitet preskrbe (pridelovalci, proizvajalci in ponudniki)
- potrebe preskrbe po živilih oz. obrokih
- spremeniti postopke in kriterije javnih razpisov
- razvoj in izobraževanje proizvajalcev in dobaviteljev
- učinkovitost tržne verige.

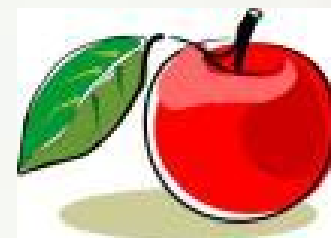

Sodelujoči pri pripravi trajnostne lokalne preskrbe z živili in obroki

- Ministrstvo za okolje in prostor
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Ministrstvo za zdravje
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
- Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport
- KGZ, združenja proizvajalcev, zadruge, predstavniki javnih zavodov, zdravilišča, nevladne organizacije.

Razvoj lastne trajnostne politike

- ocenitev kako trajnostna je predelava;
- ocenitev kako trajnostna je proizvodnja;
- ocenitev kako trajnosten je distribucijski sistem;
- vzpodbuditi razvoj trajnostnih kriterijev v javnih razpisih.

Pogoji in specifikacija ponudbe

V ponudbi morajo biti natančno definirani kriteriji

1. pravne zahteve
2. dokazljivost
3. shema oz. načrt dostave živil oz. obrokov
4. indikatorji in parametri kvalitete
5. kvantiteta.

Hvala za Vašo pozornost!

